

Posudek vedoucího diplomové práce

Autorka: Anna Bártová

Téma: Aspekty určování výživného na nezletilé děti

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Práce předložená k obhajobě Annou Bártovou je zaměřena na značně tradiční, současně však také stále velmi živou problematiku. Vyživovací povinnost rodičů k dětem je dlouhodobým konstantním předmětem zájmu právní nauky i judikatury. Jakkoliv by se mohlo zdát, že v rámci tohoto institutu se nemůže objevit s ohledem na jeho tradičnost již nic nového, opak je pravdou. Úprava vyživovací povinnosti není strnulá. Spolu s přijetím stávajícího občanského zákoníku došlo k zakotvení řady změn v úpravě (některé byly dokonce obsaženy až v pozdějších novelizacích zákoníku – úroky z prodlení). V důsledku přijetí zákona o zvláštních řízeních soudních došlo i k modifikaci procesní úpravy. Změnami prochází aplikace a výklad institutu. Mnohé vlivy mající v základu spíše sociální charakter a teprve posléze se projevují i do právní úpravy (např. snaha o posílení střídavé péče vedla k nutnosti vytvořit postupy a pravidla pro vyměřování výživného v případě nařízení této varianty rodičovské péče). Rozsah výživného a jeho výše, na které je práce zaměřena především, jsou pak přímo navázány na socioekonomické poměry ve společnosti. Je tak zřejmé, že bližší zacílení na problematiku vyživovací povinnosti, resp. dokonce jen na její určitou výše je možné hodnotit jednoznačně pozitivně.

Pochválit je třeba i samotné zpracování tématu. Autorka si jej zvolila jako individuální. Důvodem byl její hlubší zájem o problematiku výživného podnětený mimo jiné i její praxí u Okresního soudu v Tachově. Již od počátku přitom chtěla svoji pozornost upřít na praktické aspekty určování výživného, zejména na pak na ty, které souvisejí se stanovením jeho výše. Takto zacílený výklad se rozhodla opřít o rozsáhlý soubor judikatury soudu prvního stupně, na němž působí. Hned zkraje je možné říct, že se jí tento záměr podařil. Její práce však není, a ani nemůže být, zaměřena jen a pouze na rozbor souboru prvostupňových rozhodnutí. Výklad je tu třeba budovat na pevných, pojmově i teoreticky jasně ukotvených základech. Toho si je vědoma i samotná autorka. Svůj výklad proto zahajuje částí zaměřenou na vymezení základních pojmů. Postupně se vypořádává se samotným pojmem výživné, s vyživovací povinností (a to včetně podmínek jejího vzniku, zániku a trvání), se stavem odkázanosti na výživu, s nejlepším zájmem dítěte, s odůvodněnými potřebami dítěte, tvorbou úspor či tezurací výživného. Z podaného přehledu je zřejmé, že se sice diplomantka zaměřuje postupně odděleně na jednotlivé pojmy, v souhrnu však podává přehled všech základních atributů institutu vyživovací povinnosti jako celku. Výkladu tu věnuje téměř dvacet stran, tedy necelou třetinu práce. Je zřejmé, že i při takovém rozsahu se nutně musí jednat o pojednání spíše přehledové. I tak se však diplomantce daří poukazovat na problematické momenty a nejednotné uchopení jednotlivých pojmů v právní nauce (srov. např. s. 3 a tam podané vysvětlení samotného pojmu *výživné*). Další partie je zaměřena na právní úpravu účinnou před stávajícím občanským

zákoníkem. Zde je třeba poukázat na jistou disproporčnost. Výklad čítá de facto jen dvě strany, jeho zařazení do samostatné pasáže stojící na úrovni základního členění práce působí poněkud nevyváženě. Další část, rovněž nikoliv rozsáhlá, směřuje k výkladu úpravy stávající, a to jak té hmotněprávní, tak té procesní. I zde jde pouze o základní přehled zaměřený na zdůraznění a pojmenování základních rozdílů úpravy stávající a té předchozí. Je možné konstatovat, že systematické výkladu by patrně prospělo spojení obou právě zmíněných částí do jedné, popřípadě možná i jejich rozpuštění do jiných částí. Další díl již tvoří samotné jádro práce. Autorka ji zaměřuje na jednotlivá hlediska, které jsou určující pro stanovení rozsahu výživného. V textu přitom naplňuje v úvodu vyjádřený slib, že svůj výklad bude hojně doplňovat odkazováním na rozsudky prvoinstančních i odvolacích soudů (s. 25). Pojednání přitom rozděluje na hlediska, která se vyskytují na straně nezletilého dítěte (sem řadí odůvodněné potřeby dítěte a jeho majetkové poměry) a na hlediska vyskytující se na straně povinného rodiče (zde se zaměřuje na majetkové poměry, schopnosti a možnosti povinného, příjem povinného rodiče a skutečnost, že je dítě v osobní péči některého z rodičů). Samostatná pozornost je věnována vlivu změny poměrů na stanovení výživného i vymezení poměru mezi výživným a příspěvkem na úhradu potřeb dítěte (tento výklad je poněkud ukryt v podkapitole 5.1.4 nazvané trochu netradičně *Finanční rozvaha pro určování rozsahu výživného*). Ucelená pozornost je věnována i metodám určování výživného, které autorka sama považuje za jedno z nejvýznamnějších témat celého institutu. Jde o jednu z nejzajímavějších částí práce. Autorka jednotlivé metody nejen vymezuje, ale i porovnává a poukazuje na jejich negativa. I zde výklad, tam kde je to možné, doplňuje odkazy na konkrétní rozhodnutí. Navazuje přehledem úpravy stanovení rozsahu výživného ve vybraných evropských zemích. Snahu o komparaci s úpravami jiných států je třeba hodnotit jednoznačně kladně. Celou práci to oživuje, pojednání přitom netrčí z práce nijak neorganicky, ale naopak do značné míry navazuje na výklad o metodách určování výživného. Předposlední kapitola nazvaná poněkud tradičně *Do budoucna* je věnována úvahám de lege ferenda. Autorka zde naznačuje hned několik možných změn, které by mohly vést ke zjednodušení celého procesu přiznání výživného i ke zlepšení postavení dítěte coby osoby oprávněné. Závěrečná část je věnována nastínění Cochemského systému a jeho využití v případě rozhodování o výživném. Zařazení této partie není nijak nahodilé, autorka se tématem zabývá dlouhodobě, současně je zřejmé, že soud, na kterém působí, tuto metodu aplikuje již delší dobu.

Z podaného přehledu je evidentní, že se autorce podařilo v práci nijak výrazně rozsáhlé zaměřit svou pozornost na opravdu široké spektrum problémů a otázek souvisejících s problematikou vyživovací povinnosti. Z práce je patrná velmi dobrá hlubší orientace autorky v tématu. Je jasné, že uvedené rozkročení nutně vede k tomu, že výklad je v podstatné části práce pouze přehledový a má často jen ráz značně popisný. Práce však jistě není prosta ani řady vlastních úvah autorky i jejich mnohdy jasně vyhraněných názorů. Jen občas by bylo dobré některé údaje lépe rozvinout či dovysvětlit (např. na s. 23 autorka uvádí, že v rozsudku *Okresního soudu v Tachově ze dne 16. 5. 2019 č.j. 13 Nc 3042/2019-57 soud v tzv. hlavičce rozsudku uvedl, že nezletilí jsou zastoupeni kolizním opatrovníkem městem Tachov – orgánem sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“)* – daný výrok však nedává do bližších souvislostí s okolním textem; s. 39 – autorka uvádí dvě rozhodnutí, v nichž bylo rozhodnuto o vyměření výživného, v obou případech přitom byly děti svěřeny do pěstounské péče - v jednom z rozhodnutí bylo rozhodnuto o tom, že v případě přiznání práva na příspěvek na úhradu potřeb dítěte přechází právo dítěte na stát, v druhém naopak nikoliv - autorka tuto odlišnost zdůrazňuje, ale blíže nevysvětluje).

Práce s odbornými zdroji je na odpovídající úrovni. Jejich užívání je souladné s pravidly citační etiky. Občas se autorka přidržuje některých zdrojů snad až příliš monotématicky. Pochválit je však třeba již zmíněné rozsáhlé užívání judikatury. V případě té prvoinstanční se jedná o jev v diplomových pracích dosti ojedinělý. Partii zaměřené na vybrané zahraniční úpravy by jistě slušelo více odkazů na cizojazyčné zdroje, zejména pak ty literární.

Stylistika autorky je na dobré úrovni. Při čtení textu je možné se sice setkat s určitým množstvím prohrěšků proti pravidlům pravopisu či interpunkce, jejich počet však není vzhledem k rozsahu celé práce nijak výrazný a čtenáře příliš neruší.

S ohledem na vše výše uvedené je možné shrnout, že se diplomantce podařilo odevzdat práci, která po obsahové i rozsahové stránce splňuje požadavky kladené na závěrečnou práci v magisterském studijním programu. Její výklad je prodrnut zájmem autorky o zvolené téma. Výhrady k popisnosti výkladu a k jeho systematické nejsou zásadního rázu. Aspekty práce zasluhující pochvalu jistě převažují. Práci je tak možné k obhajobě **doporučit**. V případě jejího úspěšného zvládnutí ji navrhuji hodnotit jako **výbornou**.

Náměty k obhajobě:

- 1) Zahrnuje dle Vás vyživovací povinnost rodičů i přispívání na úhradu dluhů dítěte? Měla by se do vymezování rozsahu výživného projevit skutečnost, že dítě je zadlužené?
- 2) Na s. 9 citujete rozhodnutí Nejvyššího soudu, dle kterého smrt osoby oprávněné ani povinné výživou *nemá vliv na dávky výživného splatné ku dni smrti. Mohou být předmětem dědictví, neboť jako dluh či pohledávka přecházejí na právní nástupce zemřelého*. Myslíte, že může mít na tento závěr nějaký vliv stávající ustanovení § 1475 odst. 2 obč. zák.?
- 3) Na s. 57 uvádíte jako jednu z možností budoucího vývoje úpravy v oblasti vyživovací povinnosti zavedení pravidelného soudního přezkumu soudem vyměřených výživných ex offo. Máte nějaký odhad, jaký nárůst soudní agendy by takové řešení představovalo?

V Plzni dne 14. června 2020

JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.